

Zeitschrift: Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum

Herausgeber: Litteris Conradi Orellii et Soc.

Band: - (1749)

Heft: 13

Artikel: De solis deliquio, eum Christus de cruce penderet

Autor: [s.n.]

DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-394639>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 21.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

De
SOLIS DELIQUIO,
cum Christus de cruce penderet. (*)

Vidimus hodie noctem subito inductam cœlo ; Solis sidus , diei præfectum , cum vigilare debuisset , præter consuetudinem somno oppressum : novo hoc visu obstupescere omnes , terreri multi , nonnulli etiam , qui vani timoris caussas ex re qualibet trahere consueverunt , insuavia & dura canere. Quum itaque de hac lucis subtractione omnis omnium sermo sit ; a temporis ratione non alienum fore duxi , si & ego , differendi vicibus ad me revolutis , morientem hunc diem pertractanda ejusdem generis materia clausero.

Delegi autem illud potissimum deliquium , quod Sol passus fuit , cum Christus Sospitator noster de cruce pendulus , generis humani vice pœnas persolveret , & recuperandæ salutis fundamenta jaceret. Quod ostentum tres priores historiæ sacræ conditores , Matthæus , Marcus , & Lucas memoriæ prodiderunt , ut ne ulla apud nos de ejus veritate dubitatio relinqueretur , quoniam duo-

B 5

rum ,

(*) Hanc Prælectionem ex oblata tum temporis occasione recitavit quondam ad d. III. Maii. An. MDCCXV. apud litteratam Amicorum concionem Vir nunc Ecclesiasticum Turicensium Antistes summe Venerandus J. C. WIRZIUS.

rum , triumve bonorum testimonio fides haberi debet.

Sed ut ordine procedat oratio , disquiremus primum , quarum regionum cœlum illa tempestate obscuratum fuerit ; deinde , utrum secundum , an præter ordinem naturæ id factum ; tum , quid portenderit ; ac postremo , quid de aliis Solis affectionibus , qualis & hodierna fuit , sit existimandum ?

Pilatus , a concitata multitudine compulsus , Jesum duci jubet : fert ipse patibulum per urbem , aliis casum ejus lacrymantibus , aliis fructum oculis capientibus . Deducitur in collem haud procul urbe situm , tamquam publicum supplicii locum , (qualia Romæ erant Sestertium & Geminiæ) Golgotha appellatum , sive a calvariis & osibus hominum , qui ob scelera sua ibi morte multari , & humari consueverant ; sive potius a figura , quod vertex collis cranii formam habuit , attestantibus antiquitatum studiosis , & Libris Itinerariis . Cum illo ventum esset , milites cruciarium vestibus exutum , patibulo superimposuerunt , & brachiis expansis , ambas manus in ligno crucis transverso clavis adfixerunt ; pedes vero ligno cuidam ab hasta seu erecto tigno crucis justo loco prominenti , velut basi , insistentes , & juxta se positos , itidem clavis firmaverunt . Pendebat igitur inter duos latrones medius , qui sceleratissimos homines , & orci victimas , dum commissorum serio pœniteret , potestate dæmonis ereptos , & sibi adsertos cupiebat . Pendebat inter cœlum & terram , cœlum terræ , Deum morta-

mortalibus reconciliaturus. Ludificabant eum ma-
xumi , medioxumi , & imi. Ut vulgus præteri-
torum cito oblitiscitur : sic diversa Jesu fortuna
omnia ejus beneficia Hebræorum animis excusſit.
Ipsi principes , quorum erat compescere plebem ,
ne adficti cruciatus convitiis augerent , insultare
miserο , præſenti rerum statu objecto , & in ſinu
gaudere cœperant , quod adeo contemptum , de-
riſum , & punitum viderent eum , quem paullo
ante cuncti ſuſpexerant. Verum vix eriguntur fur-
cæ , & probra evomuntur , quum tenebræ fiunt
super universam terram ; tenebræ , non quales
oriri ſolent , cum nox appetit , aut interdiu cœ-
lum atris nubibus obducitur ; ſed medio & fe-
reno die infusa caligo , & lux ſoli ademta eſt.
Tenebræ invaderunt , non ita densæ aut horribi-
les , ut illæ in Aegypto , ſed quales nocte ſideri-
bus illuſtri ; milites enim & ſe , & arundinem , &
ſpongiam , & cetera vidiffe legimus. Ridiculus
ſit , qui universum terrarum orbem , vel totum
telluris globum obscura cœli umbra repente preſ-
ſum existimet. Nam cum multis in partibus dies
non erat , ſed nox , non neceſſe fuit , ut illic fie-
rent tenebræ. Quare illæ intelligendæ partes ,
quas tum diès occupabat , & ſol fulgore ſuo collu-
ſtrabat. Quæras autem , cum in Veteri & Novo
Codice Sacro terra nunc Judæam , nunc univer-
ſum illud mortalium domicilium ſignificet , quo-
modo hoc loco fit accipiendum ? Ego prodigium
hoc non Judææ peculiare fuiffe , ſed latius ſe ex-
tendiffe credo ; nec quidquam cauſſæ eſſe video ,
cur verbis Græcis tam angustum tribuamus ſen-
ſum. Verum ſi ita eſſet , procul dubio hujus
oſtentи meminiffent rerum gestarum scriptores.

Immo

Immo meminerunt. Veteres namque, qui siderum motus, & temporum vices ostendebant, hanc caliginem adnotarunt, nullo addito loci nomine. Unde late eam patuisse datur intelligi, nec de sola Judæa accipi posse. Phlegon, Hadriani libertus, Olympiadum XIII. Anno quarto, inquit, Olympiadis CCII. (qui fuit annus octavus decimus regnantis Tiberii, & emortualis Christi) fuit Eclipsis Solis, omnium quæ ante innotuerunt maxima, & nox hora diei sexta facta est, ita ut stellæ in cœlo apparerent: magnus item terræ motus in Bithynia factus, magnam partem Nicææ evertit. Terræ motus locum nominat, tenebrarum non nominat: & cum majores ante visis memorat, ita ut mero meridie velut nox esset, satis demonstrat non fuisse proprium Judææ hoc spectaculum. Eusebius Græcum alium citat, cuius nomen reticet, ita scribentem de hac ipsa re: Sol deliquium passus, Bithynia concussa, magna pars Nicææ eversa est. Quem Scriptorem Eusebio non nominatum Viri docti suspicantur Thalium fuisse, cuius mentionem facit Africanus. Tertullianus in Apologetico fiderenter: Tamen suffixus, ait, multa mortis illius propria ostendit insignia. Nam spiritum cum verbo sponte dimisit, prævento carnificis officio. Eodem momento dies, medium orbem signante sole, subducta est. Deliquium utique putaverunt, qui id quoque super Christo prædicatum non scierunt. Et tamen eum mundi casum relatum in Archivis vestris habetis. Ubi non video, cur Archiva alia, quam Acta publica Romana accipiamus: ad quæ, ni fallor, & Lucianus martyr provocat apud Eusebium. Et cum mundi casum vocat, nonne satis cavet, ne

Judææ

Judææ peculiaris crederetur? Quare πᾶσαν τὴν γῆν, universam terram hic ita sumendam esse arbitror, ut apud Lucam 2: 1. πᾶσαν τὴν ὡκεανόν, de orbe Romano, aut certe de potissima ejus parte.

Obscuratio porro hæc Solis ordinem naturæ supergressa, & tota miraculosa fuit. Etenim docent nos, qui siderum motus investigant, & naturæ spectant origines, Lunam quandoque impedimento esse, quo minus Sol radios suos ad nos directe projiciat, quoties nempe opacum Lunæ corpus solem subit, hoc est, inter Solem & visum nostrum interponitur, ita ut Sol vel totus, vel ejus quædam pars, aliquamdiu non possit conspici. At defectio Solis, quæ tempore passionis Dominicæ accidit, eamdem caussam, similemque modum non habuit. Tum enim Judæi dies festos celebrabant, memoriae exitus majorum ex Aegypto sacros. Celebrabant autem divinis legibus, quum orbem Lunæ sidus impleverat; quo tempore Sol Lunæ opponitur, non vero in eadem cœli regione ei conjungitur, ita ut inter Solem & Terram nihil sit medium, quod ejus nitorem intercipiat. Sed fortean ex maculis, ex crassioribus & tardioribus particulis, quæ in Sole sunt, in ejusque superficie cohærentes, aliquantis per ibi manent, hæc Eclipsis originem suam habere potuit? Sunt equidem, qui non in aliam caussam, quam in maculas istud prodigium refundi posse, adserunt. Sed frustra: quippe maculæ, quas diximus, numquam totum Solis globum tegunt, nec proin omne nobis lumen eripiunt; id quod tamen, Christo animam agentes, accidit.

Acc.

Accedit, quod Sol nitorem sideris sui condidit per tres horas continuas. Quis hoc vel de maculis cogitet, vel de Luna? Cum omne Solis deliquium moram respuat, & tantum duret, dum Luna Solem transeat; quod brevissimo tempore facit. Si porro hic nihil accidit, quod non a vi-ris cœlestium peritis prævideri potuit, quid, quæ-so, attinebat, posteris isthæc relinqu tamquam rem inusitatam & prodigiosam? Quid ergo? Su-spicentur alii, vel Lunam immotam constitisse sub sole, vel solito lentius progressam, vel illumi-nandi virtutem cohibitam, quemadmodum alias vis utendi cohibita fuit. Nos hic lubentes igno-rantiam fatemur nostram. Naturæ Auctor, præ-ter naturæ ordinem, Solem velo quodam texit, quodnam id fuerit velum, parum curiosi sumus. Vel clarius ut dicam, Sol vere luminis tum passus est deliquium, luxque illi debita, vere detracta fuit. Ipse solus vero qui fecit, modum facti no-vit. Nostrum non est, $\alpha\mu\eta\epsilon\omega\gamma\alpha\mu\pi\epsilon\nu$, $\epsilon\mu\beta\alpha-\tau\epsilon\nu\epsilon\nu$, irrumpere in ea, quæ non vidimus, ne infinitam Numinis potentiam nostro pede metiri velle videamur.

Cum itaque naturæ leges summus illarum con-ditor hic valere noluit, nemini dubium esse potest, quin his tenebris magnum quid significatum vo-luerit. Ego omnino arbitror, non ad Judæos tantum pertinuisse hoc ostentum, quorum vates tristissima tempora Solis caligine depingunt, sed ad alias etiam gentes: nam hoc quoque inter ea fuit, quibus Centurio Romanus in stuporem da-tus est. Quare ea significatio jure quodam suo principem obtinet locum, quæ quam latissime potest

poteſt intelligi. Apud omnes autem populos re-cep- tum erat, ut crederent talibus ostentis ſcelus aliquod inſigne patratum indicari. Nota eſt Cœna Thyſtea, ubi Seneca: O nos dura ſorte cre- atos! Seu perdidimus ſolem miſeri, ſive expuli- mus. Eodem pertinet illud Phœdræ: Tuque ſi- derum caput, radiate Titan, tu nefas Stirpis tuæ ſpeculare? Lucem merge, & in tenebras fuge. Unde & nos de homine perditissimo dicere con- ſuevimus, non dignum eſſe, quem Sol illuminet. Voluit itaque Deus hac ratione detestari immane Judæorum facinus, atroci ſupplicio adſcientium innocentem, ſanctum, juſtum, omnibus deni- que virtutibus ornatissimum, qui venerat miſe- ros mortales æternis ſuppliciis liberaturus. In ſummo & Judæorum, & Romanorum ſcelere, recte ſumma caligo fuit. Oculum mundi, & principem rutilantium stellarum pudet flagitii; ſub- ducit lucem, ne flagitiosis lucis oſoribus, qui tantum audebant facinus, lucere debeat. Si po- pulus adſpectans clamavit: Quid hoc ſibi vult? Quid tandem de nobis fiet? Quid cœlum in tan- tum mœrorem conjicit? Qui fit, ut Sol medio die tam ſubito diem ſubtrahat? Continuo reſpon- ſum fuit: O ſolidam & perversam gentem! lu- gubreml uestem cœlum ſumit, quia dominus cœli patitur: Condit lucem ſuam, ne videat emori auctorem lucis. Sola hæc verba: Deus mi, Deus mi, cur dereliquisti me? Sufficiebant micanti So- li contegendo, & totius universi compagi pertur- bandæ. Quia nulla in hominibus miſericordia, cœlum velut in lacrymas effunditur, & inanima- ta lugent. Sol iuſtitiae occaſui proximus erat: Sol conditus prior occidit. Filius Dei tormina per- ſenſit,

fensit ; quæcumque omnis vis turbaque orti , ef-
frenata jam & laxata catena , in eum accumulare
poterat , ut se vix sustinet : Quare spissis Sol
mergitur tenebris , ut illucescat paulo post clari-
or . Ceterum Judæis peculiariter ostentum hoc
portendebat interitum rei publicæ , abrogatio-
nem sacrorum , mentis indurationem & exæca-
tionem . Olim Aegyptiis tenebræ erant , Israeli-
tis contra lux : Quo illis exitium , his libertas ,
significabatur . Nunc contra fit , Deo Judæis sum-
mati cæcitatem , ceteris vero gentibus lucem
Evangelii exorituram , significante . Proinde in
memoriam Judæis revocabantur verba Amosi :
Per illud tempus Sol meridie occidet , & terra se-
reno die obscurabitur . Festivos dies vestros in
lugubres , & cantica vestra in epicedia convertam .
Omnes lumbos ciliciis induam , & capita cuncto-
rum calva erunt : Tantum iis luctus & sollicitu-
dinis adferam , quantum esse solet , cum filius
unigenita plangitur : & exitus eorum diei funesto
similis erit .

Utrum vero defectiones Solis aliis quoque tem-
poribus , si non pares , at similes , iræ divinæ
adversus graviora peccata significationes existenterint ,
hodieque existant , non eadem omnium est sen-
tentia . Veteribus Christianis constanter id credi-
tum . Unum adferam testimonium Tertulliani ad
Scapulam : Omnia hæc signa sunt imminentis iræ
Dei , quam necesse est quoquo modo possimus ,
ut & annunciemus , & prædicemus , & deprece-
musr , interim localem esse . Universalem enim
& supremam suo tempore sentient , qui exempla
eius aliter interpretantur . Nam & Sol ille in con-

ventu Uticensi extincto pæne lumine adeo potentum fuit, ut non potuerit ex ordinario deliquio hoc pati, positus in suo hypsomate & domicilio. Habetis Astrologos. Sed liquet ex his verbis, veteres majores & minores Eclipses distinxisse, & illas dumtaxat, quæ aliquid ultra ordinarium deliquium habere videbantur, iræ divinæ nuntias existimasse. Id quod non prorsus rejiciendum arbitror. Fieri enim potest, ut Deus ei, quod secundum naturæ leges accidit, conjungat aliquid, quod leges naturæ superat, ad denunciandam ingratis mortalibus iram suam. Neque causa caret, quod Scriptores Sacri, quotiescumque funestissima & exulceratissima tempora intelligi volunt, Solis ac Lunæ obscurationem memorant. Ceterum uti non negaverim, subitanè am in cœlo commutationem non exiguum quoque in frugibus terræ; & animantibus cum ratione præditis, tum ea destitutis commutationem consequi posse: ita numquam mihi probantur, qui ex siderum defectione, secundum ordinem naturæ facta, & ab Astrologis prævisa, varios in orbe motus, mortes regum, exitialia bella, contagiosas lues, & quid non? futura prædicunt, qui istis in rebus gravissima pietatis momenta sita esse putant, qui superstitionem plebem, quæ rerum novarum objectu facilime inclinatur, istiusmodi terriculamentis in officio continere adlaborant. Ipse Deus legibus suis cavit, ne hoc fieret, vetans ex cœli prodigiis inanem timorem concipi, & longe alia pietatis commendandæ ac inflammandæ adjumenta præscripsit. Si quis iræ divinæ vestigia quærat, non opus esse duco, ut ad incerta hæc indicia recurrat. Contempletur

potius crassissimas ignorantiae, superstitionis, ac
pravæ lubidinis tenebras, quibus totus propemo-
dum orbis, etiam Christianissimus, immersus est.
Hoc est certissimum imminentis iræ signum; quia
Deus eo nos punit, quo delectamur. Et quotus-
quisque est, cuius mens non illicitis distrahatur
cupiditatibus? Exorandus itaque Deus, ut has
quasi nebulas abstergat, & primigeniam lucem
reddat.

